

ДАНИЛО КИШ РАНИ ЈАДИ

ЗА ДЕЦУ И ОСЕТЉИВЕ

ДАНИЛО КИШ

Аутобиографија

1935. у Суботици – 1989. у Паризу

1944. Његов отац је ухапшен и одведен у Аушвиц где је убијен заједно са хиљадама других Јевреја

A handwritten signature of Danilo Kiš in cursive script, written in black ink on a white background.

ПОРОДИЧНИ ЦИКЛУС/ТРИЛОГИЈА ТРАГАЊЕ ЗА ИЗГУБЉЕНИМ ОЦЕМ

- РАНИ ЈАДИ, 1970.
- БАШТА, ПЕПЕО, 1965.
- ПЕШЧАНИК, 1972.

Ове три књиге, како је сам Киш рекао, стоје једна према другој као скица (*Рани јади*), цртеж (*Башта, пепео*) и готова слика (*Пешчаник*). Оне, више од било које друге Кишове књиге, обилују аутобиографским елементима.

КЊИЖЕВНА ВРСТА: ЗБИРКА ПРИЧА ИЛИ РОМАН?

- ЗБИРКА ПРИЧА – ОДРЕЂЕЊЕ ДАНИЛА КИША
- РОМАН - ЕПСКА ПРОЗНА ВРСТА СА РАЗВИЈЕНОМ ФАБУЛОМ И ЛИКОВИМА
СВЕ ПРИЧЕ СУ ПОВЕЗАНЕ ИСТИМ ЛИКОМ КОЈИ ЈЕ И НАРАТОР

Одлике Кишовог стваралаштва: фрагментарност и документарност.

ПРИПОВЕДАЊЕ

- 1. Л. ЈЕДН. ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ ДЕЧАКА
- 3. Л. ЈЕДН. ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ ОДРАСЛОГ ЧОВЕКА КОЈА ОМОГУЋАВА ДИСТАНЦУ И ОБЈЕКТИВНОСТ

Да останемо при трећем лицу. После толико година Андреас Сам можда и нисам ја...

ОБЈАСНИ НАЗИВ ДЕЛА: РАНИ ЈАДИ.

Слика ТЕШКОГ одрастања Андреаса Сама, дечака јеврејског порекла, за време Другог светског рата.

ПРОЛОЗИ И ЕПИЛОЗИ

- ЛИРСКИ ПРОЛОГ: С ЈЕСЕНИ КАД ПОЧНУ ВЕТРОВИ
- ЛИРСКИ ЕПИЛОГ: ЕОЛСКА ХАРФА
- ЕПСКИ ПРОЛОГ: УЛИЦА ДИВЉИХ КЕСТЕНОВА
- ЕПСКИ ЕПИЛОГ: ДЕЧАК И ПАС

ЛИРСКИ ПРОЛОГ

- *С ЈЕСЕНИ КАД ПОЧНУ ВЕТРОВИ*
- ЈЕДИНА ПРИЧА ПИСАНА КУРЗИВОМ
- У СЕБИ ОБЈЕДИЊУЈЕ СВЕ КЉУЧНЕ МОТИВЕ И ТЕМЕ КИШОВОГ СТВАРАЛАШТВА

ТЕМА СМРТИ

МАЈЧИНА БРИГА И ЉУБАВ

ПОТРАГА ЗА
ИДЕНТИТЕТОМ

СИРОМАШТВО

МОТИВ МИРИСА

ЈЕВРЕЈСТВО

РАЗЛИЧИТОСТ

ПОТРАГА ЗА ИЗГУБЉЕНИМ ОЦЕМ

Како је отац описан? У којим причама се он јавља, а у којој је последња слика живог оца?

- ОПИС ОЦА – ШЕШИР, ШТАП, НАОЧАРИ
- ПОСЛЕДЊА СЛИКА ЖИВОГ ОЦА У ПРИЧИ
ВЕРЕНИЦИ
- ЧОВЕК КОЈИ ДОЛАЗИ ИЗ ДАЛЕКА
- ИЗ БАРШУНАСТОГ АЛБУМА

Сазнајемо да је отац одведен.

Дознајемо и о очевој претпостављеној смрти.

Дечак Анди, кришом од мајке, сачувао тај очев **Југословенски земаљски и интернационални кондуктер, аутобуски, бродарски, железнички и авионски**, као, како сам каже, драгоцену наслеђе. Ова нам појединост открива значај докумената и документарног у Кишовој прози, као јединог начина целовите реконструкције очевог лика.

Који очев документ је он сачувао?

МОТИВ ГЛАДИ И СИРОМАШТВА

- ПРИЧА О ПЕЧУРКАМА

- ПОГРОМ

Обијање магацина од стране гладних људи.

- КРУШКЕ

- ПРИЧА ОД КОЈЕ СЕ ЦРВЕНИ

- ДОК МУ БИШТИ КОСУ

Сазнајемо о тешким и непријатним пословима које је Анди морао да обавља као слуга по мађарским кућама. Док га бишту и убијају ваши које је Анди „зарадио“ чистећи кокошињац, он има јак осећај дивљења према ружи која се расцветала и распала у ружичњаку.

- ЛИВАДА

Анди полази, са недовољно новца, по лек против шуге код локалног лекара. Стид од немања довољно новца да плати лек, превазићи ће замишљајући у глави већ свој повратак и остављајући ту непријатност за собом.

МОТИВ ЈЕВРЕЈСТВА

- ИГРА

- ПОГРОМ

- СЕРЕНАДА ЗА АНУ

- ЛИВАДА

Та игра открива порекло. Анди нам несвесно открива очево порекло, своју блискост са прецима, луталицама. Ахашфер, или Ахасфер, је библијска личност. То је човек кога је бог проклео да не може никад ни умрети ни смирити се, него мора вечно лутати.

Чуо сам неки жагор под прозором и помислих да су дошли да убију мог оца...

ЖИВОТИЊЕ...

- КОЊИ
- МАЧКЕ
- ПАС КОЈИ ГОВОРИ
- ЗАМАК ОСВЕТЉЕН СУНЦЕМ

Како су све те животиње представљене?

Судбина животиња је трагична, баш као и људска. Све животиње су јадне, беспомоћне и пате. И оне су погођене ратом и окусиле су суровост околности у које су, као и Анди бачене, неприпремљене, и без икакве кривице.

Окрутност, међутим, прелази и на самог Андија, јер он ће бити целат тек рођеним мачићима, зато што не постоји правда на овом свету, ни за људе ни за животиње.

ПОРОДИЦА АНДРЕАСА САМА

КО ЧИНИ ПОРОДИЦУ АНДРЕСА
САМ?

- МАЈКА МАРИЈА
- СЕСТРА АНА
- ОТАЦ ЕДУАРД САМ

Који предмет одређује његову мајку? Чиме се она бави?

СИНГЕР МАШИНА С НОЖНОМ ПЕДАЛОМ; ПЛЕТИЉА

НАВЕДИ ЈОШ НЕКЕ ЧЛАНОВЕ ЊЕГОВЕ ШИРЕ
ПОРОДИЦЕ?

У ком контексту се они помињу?

СТРИНА РЕБЕКА И СТРИЦ АНДРЕЈ

- повратници из логора

СУПРОТНОСТИ БОГАТИХ И СИРОМАШНИХ

РАТНО ВРЕМЕ И АНДИЈЕВО ЈЕВРЕЈСКО ПОРЕКЛО, ОБЕЛЕЖИЛИ СУ ЊЕГОВУ ПОРОДИЦУ, КАО И БРОЈНЕ ДРУГЕ ПОРОДИЦЕ, ТОКОМ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА. КАО И УВЕК ЗА ВРЕМЕ РАТОВА, ЖИВЕЛО СЕ У СИРОМАШТВУ И У НЕДОСТАТКУ ОСНОВНИХ ЖИВОТНИХ НАМИРНИЦА. МЕЂУТИМ, КАО И УВЕК ЗА ВРЕМЕ РАТОВА, НЕКИ СУ И У ТОМ ВРЕМЕНУ УСПЕЛИ ДА ПРОФИТИРАЈУ. ТА РАЗЛИКА ИСТАКНУТА ЈЕ У НЕКОЛИКИМ ПРИЧАМА РАНИХ ЈАДА. НАВЕДИ ИХ И ОБРАЗЛОЖИ.

ДОК МУ БИШТУ КОСУ

САЗНАЈЕМО О ТЕШКИМ И НЕПРИЈАТНИМ ПОСЛОВИМА КОЈЕ ЈЕ АНДИ МОРАО ДА ОБАВЉА КАО СЛУГА ПО МАЂАРСКИМ КУЋАМА. ДОК ГА БИШТУ И УБИЈАЈУ ВАШИ КОЈЕ ЈЕ АНДИ „ЗАРАДИО“ ЧИСТЕЋИ КОКОШИЊАЦ, ОН ИМА ЈАК ОСЕЋАЈ ДИВЉЕЊА ПРЕМА РУЖИ КОЈА СЕ РАСЦВЕТАЛА И РАСПАЛА У РУЖИЧЊАКУ.

ЛИВАДА

АНДИ ПОЛАЗИ, СА НЕДОВОЉНО НОВЦА, ПО ЛЕК ПРОТИВ ШУГЕ, КОД ЛОКАЛНОГ ЛЕКАРА. СТИД ОД НЕМАЊА ДОВОЉНО НОВЦА ДА ПЛАТИ ЛЕК, ПРЕВАЗИЋИ ЋЕ ЗАМИШЉАЈУЋИ У ГЛАВИ ВЕЋ СВОЈ ПОВРАТАК И ОСТАВЉАЈУЋИ ТУ НЕПРИЈАТНОСТ ЗА СОБОМ. МЕЂУТИМ, КАО И СА ПРЕТХОДНОМ ПРИЧОМ, ДОМИНАНТНО ОСЕЋАЊЕ БИЋЕ, ИПАК, ЈЕДАН УМЕТНИЧКИ И ЛИРСКИ ДОЖИВЉАЈ НЕМОЋИ ПРЕД ЛЕПОТАМА ПРИРОДЕ.

ОДГОВОРИ НА ДВА ПИТАЊА ЗА ПЕТИЦУ

НА ШТА МУ МИРИШЕ ДОКТОРОВ МАНТИЛ? КАКО ЈЕ ОПИСАН ДОКТОРОВ ПАС?

МОТИВ ОДЛАСКА

- ОДЛАЗАК СЕ ЈАВЉА КАО АНДРЕОСАВА СТАЛНА ОПСЕСИЈА.
- ГДЕ МАШТА ДА ЋЕ ОТИЋИ?
- ЗАШТО ЖЕЛИ ДА ОДЕ?
- У КОЈИМ ПРИЧАМА И КАДА МАШТА О ОДЛАСКУ?

ВЕРЕНИЦИ – после сукоба са Фаркашем који га је задиркивао због Јулије.
ЗАМАК ОСВЕТЉЕН СУНЦЕМ – када је изгубио Молнарову краву и из страха измишља свет фантазије.

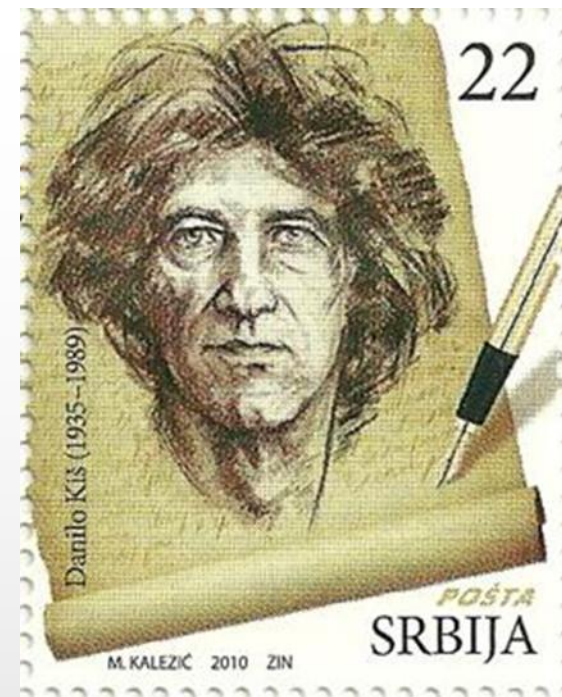
Код деде у Црну Гору (Цетиње)
Машта да побегне од тешког
живота.

ЛИРСКИ ЕПИЛОГ

- ПОСЛЕДЊУ ПРИЧУ КИШ ЋЕ УВРСТИТИ У ОВАЈ РОМАН ТЕК 1983.
- ЕОЛСКА ХАРФА

Еол је, према Хомеру, био **смртни господар ветрова**, који је живео на плутајућем острву Еолији, и који је пријатељски помогао Одисеју и тако што му је дао врећу, у коју су затоврени сви неповољни ветрови. Као што су се кестени рапукнули, тако ће препући и бандере када буду схватиле да више нису младо, зелено, дрво, већ електронски стуб.

Еолска харфа, Андреаса Сама, захваљујући свом положају, „хвата” скале и мелодије прошлости и будућности, хвата звуке времена,

ОДГОВОРИ ЗА ПЕТИЦУ НА САМО 2 ПИТАЊА

- КО ЈЕ ФАРКАШ?
- КОЈЕ ДВЕ ПРИЧЕ ЈЕ РЕКАО ДА ЋЕ НАПИСАТИ И НАЛАЗЕ СЕ У РОМАНУ?

ДЕЧАК КОЈИ ГА ЗАДИРКУЈЕ ЗБОГ ЈУЛИЈЕ.

ДЕЧАК И ПАС; БОЛСКА ХАРФА

- ОД КОГА ЈЕ ЧЕСТО ПОЗАЈМЉИВАО ХЛЕБ?
- КОЈА МУ ЈЕ БИЛА АДРЕСА ГДЕ ЈЕ ЖИВЕО?

ГЋА САБО; БЕМОВА 27

- ШТА ЗАКОПАВА ЗАЈЕДНО СА МАЧИЋИМА?
- КОЛИКО УКУПНО ИМА НАРАТОРА У ДЕЛУ? НАВЕДИ ИХ.

КАМЕН; 3 (ЧДИНГО)

- ШТА ЈЕ САДА НА МЕСТУ ГДЕ СЕ НАЛАЗИЛА ЊЕГОВА И АНИНА СОБА?
- ШТА МУ КАЖЕ Г. БЕРКИ ДА КУПИ ОД НОВЦА КОЈИ МУ ВРАЋА У ПИСМУ?

ЛЕЈА СА ЛУКОМ; НАЛИВ-ПЕРО

- НАВЕДИ ТАТИНА ДОКУМЕНТА КОЈА ОН ПАКУЈЕ.
- ШТА НОСИ СА СОБОМ НЕ БИ ЛИ ПРОНАШАО УЛИЦУ ГДЕ ЈЕ ЖИВЕО?

ОТПУСНА ЛИСТА ИЗ КОВИНА, МЕЂУНАРОДНИ РЕД ВОЖЊЕ, ХЕРБАРИЈУМ,
КРШТЕНИЦА.ФОТОГРАФИЈУ.

ОДГОВОРИ ЗА ПЕТИЦУ НА САМО 2 ПИТАЊА

- КАКО СЕ ЗОВЕ ЕДВАРДОВА СЕСТРА? ТУ СЕ КРИЈЕ ЈОШ ЈЕДАН ДОКУМЕНТ НА КОЈИ НАИЛАЗИМО НА САМОМ ПОЧЕТКУ РОМАНА.
- ДА ЛИ ЈЕ ЊЕГОВ ОТАЦ ИМАО НЕКИ МЕНТАЛНИ ПОРЕМЕЋАЈ? ОБРАЗЛОЖИ.

ПИСМО СЕСТРИ ОЛГИ; ОТПУСНА ЛИСТА ИЗ КОВИНА

- ШТА ПРЕДСАТВЉА ЕОЛСКА ХАРФА И О ЧЕМУ МУ ГОВОРИ?
- ШТА СЕ НАЛАЗИ У ЊЕГОЈ КЊИЖИЦИ НА МЕСТУ ИМЕНА ОЦА?

ХАРФА ОД ЕЛЕКТРИЧНИХ БАНДЕРА ГОВОРИ О ЊЕГОВОЈ БУДУЋНОСТИ

ДУГА ТАЛАСАСТА ЛИНИЈА, ПУСТО МОРЕ

- ШТА ЈЕ МАЈКА ПОНЕЛА СА СОБОМ ОД ПРТЉАГА КАДА СУ СЕ СЕЛИЛИ?
- ШТА ЈЕ УПИСАНИ У ЊЕГОВУ КЊИЖИЦУ КАО РАЗЛОГ ИЗОСТАНКА?

„ДУЊЕ“ = ЈОРГАН

НЕДОСТАТАК ОБУЋЕ (13. ФЕБРУАР 1944)

- О ЧЕМУ ПИШЕ НА СВОМ ПИСМЕНОМ ЗАДАТКИ?
- ШТА СЕ ДЕСИЛО СА РЕЦЕПТОМ ИЗ НЕМАЧКОГ КУВАРА?

О ОСМЕХУ ХЛЕБА; ТРАГОВИ ИЗМЕТА ПО ЊОЈ
(ПРАВЕДНА ОСВЕТА)

